

Палітбюро-2009 Уладзімір Сямашка

Старонка 8

Дзе адпачыць за 500 даляраў

Старонка 13

У НУМАРЫ

Аўтуховіч і гранатамёт

Супраць Мікалая Аўтуховіча могучы завесі новую справу.
Старонка 3.

Малочная вайна

Расія забараніла ўзыв 1300 наименняў беларускага малочнае прадукцыі.
Старонка 4.

Мясніковіч нарэшце стаў членкам

У НАН абраўлі акаадэміка і члену-карэспандэнта.
Старонка 9.

«Чароўны трускік» Юрыя Дземідовіча

«Такога з нашай эстрадай не здаралася пасля «Песняроў».
Старонка 7.

Добрая кампанія для Вашых дзетак

Ідзе набор у дзіцячыя садкі з беларускай мовай.
Старонка 15.

Хатняя гульня зборнай па мастацтве

Рэпартаж з беларускага павільёну Венецыянскага Біенала.
Старонка 6.

Самы вядомы ананім

Да 175-годдзя аўтара «Тараса на Парнасе».
Старонка 6.

«Наша Ніва» з'яўляецца ў кіесках у Мінску ў сераду ад абеду, у рэгіёнах — у чацвер. На газету можна і падпісацца — глядзі старонку 2.

Маршруты па Беларусі: Слонім і Жыровічы

Старонка 11.

Каму паставіць помнікі Міністэрства культуры?

Тут і кароль Міндоўг, і двойчы Герой Савецкага Саюзу генерал-маёр Азі Асланаў.

Міністэрства культуры вырашила пакланіцца пра ўвекавечненне памяці выбітных дзеячаў гісторыі. Складзены план установкі помнікаў, скульптур, мемарыяльных знакаў у 2009—2012 гг. Міністэрскі спіс налічвае 70 пазіцый. Прапанаваны былі атрыманыя ад мясцовых уладаў. Яны будуть і фінанса-

ваць реалізацыю праекту.

Самыя актыўныя пакуты Полацк (прапановы наконт 4 помнікаў і 1 блюсту), Гомель (5 блюсту) і Ветка (3 блюсты). Якіх жа асоў бяў мясцовыя чыноўнікі лічыць вартымі ўшанаванні?

Мінск і Мінская вобласць:
драматург Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч (Мінск);

двойчы Герой Савецкага Саюзу генерал-маёр Азі Асланаў (Вілейка).

Брестская вобласць:

Уладзіміра-валынскі князь Уладзімір Васількавіч і княгіня Вольга (Кобрын).

Віцебская вобласць:

княгіня Вольга (Віцебск);

княгіня Рагнеда (Полацк);

пісьменнік Ян Баршчускі (Полацк);

дойлід, будаўнік Спаса-Прэабражэнскай царквы Іаан (Полацк).

Працяг на старонцы 2.

Працяг на старонцы 9.

Хто там ідзе? (пасля доктара Хаўза)

Якія новыя серыялы набіраюць папулярнасць? Піша Павал Касцюкевіч.

Ролік у YouTube'і, дзе бандукаватых жыхары Гарлему нізіраюць па тэлевізоры за пачалункам доктара Хаўза з гаюдоктарам Кадзі, сабраў вялізную колькасць праглядаў, не кажучы пра саму новую частку папулярнага серыялу. Хоць «Доктар Хаўз» па-ранейшаму на кане, але адчуліся прызнакі распаду: сюжэтная лінія паўтараюца і набіраюць асконімую, наадварот — як у выпадку з пачалункам, — лятуць ў дзікі вышыні. Аматары якасных сэрыялаў пакрысе сталі гутарыць пра новую крыптыду свайго нахнення. І хай паралельна досыць паспяхова ідуць дзідуль-ветэраны, «Сімпсаны» і «Саўс Парк», гледачам хочацца чагосяць навюткага. Такім парадкам, хто заступіць «Доктара Хаўзу»?

Занадта ідеалыны, каб быць Хаўзам

Серыял «Схлусі мне»
(рус. «Теория лжи», анг. Lie to Me). Выйшай на экраны ў студзені 2009 г., цяпер ідзе 1-ы сезон.

Аналітычная група на чале з Колам Лайтменам расследуе крымінальныя справы. Лайтмен

науцы — спецыялісты па тлумачні мімікі і мовы цела сведкаў і меркаваных злачынцаў.

Усе выдуманыя гісторыі ў сэрыяле «Схлусі мне» дублююцца разнастрыкімі кадрамі з сусветнай палітыкі: Біл Клінтан, калі ён хлусіў амерыканскому народу, што ў яго не было ніякай сувязі з Монікай Левінскі, дакранаецца да вуснаў, або Буш са сваёй няправдай пра атамійную распрацоўку іракцаў у часе публічнай правамовы робіць жэсты, якія выдаюцца ўжо з вантромбамі.

Герой Ціма Рота, выкананыя галоўнымі роляў у «Шалёных

псюках» і «Чатырох пакоях», — не раўнуючы, як Хаўз, таленавіты ў сваій справе адмысловец, такі ж люты да падначаленых і ўсіх астатаў і такі ж агідны аж да прыцягальнасці. Чаго браўкуе? У натуры спенца Лайтмена ніяма чарваточынкі, уласнай праблемы, якая так вабіць у грэхаводных доктараў. У Лайтмена сям'я, дачка, ён не наркапаман, не худзіган, але серыял дынамічны, і маем асалоду пачакаць, панаізраць за развіццём характару галоўнага героя: Хаўзамі не нараджаюцца.

Чатыры ціхіні і бландынка

Серыял «Тэорыя вялікага выбуху» (анг. The Big Bang Theory). Першы сезон выйшаў на экраны ў 2007 г. Цяпер скончыўся 2-і сезон.

Камерная, але дасціпная камедыя сітуацый. Серыял пра жыццё чатырох маладых фізікаў, дзе руліў эксплюатуюцца ўсе стэрэатыпы наокон батаніка-акулярыкаў.

Чароўны трускік Юрый Дземідовіч

Канец свету блізкі. Пра гэта сведчыць абсолютна апакаліптычная песня Юрія Дземідовіча з паўфіналу «Дзіцячага Еўрабачання». З хардкоравымі устаўкамі, харальными спевамі і гіпнагамі, прыгэтыўкамі, якую, здаецца, не ўсёдамамлюющыя робленага, спілава звычайнай-айчынныя вялікавокі хлопчык.

Абсолютна непадумна, адкуль у «дзіцячым Еўрабачанні», святая святых прыстойней глямурнасці, з'явіўся тагасветны трускік, які «выводзіць крэйдай плюсік, пенсні надзіявае, лаціну вывучае».

Пакуль дарослыя інфантылы спаборнічаюць, хто вынайдзе найсаладжавую «Казку» для дарослых, 13-гадовы Юра Дземідовіч адбамбіў да дзіцячага

рэўрабачання абсолютна не-дзіцячую, як перастроечная чарнхау, хіціру, ад якой касцяне сэрна.

Ролік з песней Дземідовіча выклікаў цэлую буру каментароў у інтэрнэце. Падаэм наяскравейшыя:

«Ужо ўсе бачылі нашага беларускага хлопчыка, які выпадкова выклікаў Д'ябла?»

«Эта самае арыгінальнае зদарэнне з беларускай эстрадай ад часоў «Песніроў».

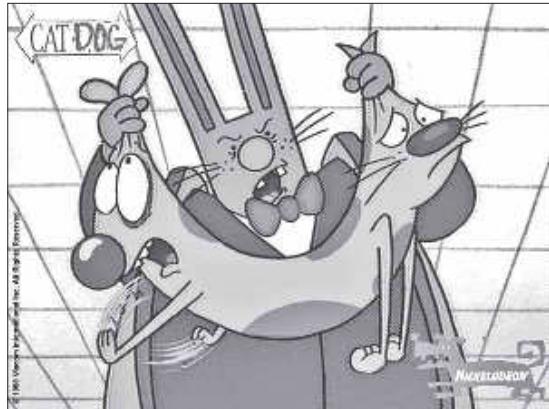
«Хлопчык збіраецца выканыць на дзіцячай версіі Eurovision песню, якую Дэвід Тыбет вытухваеца напісаць з часоў Impéritum. Вось толькі за плячымы Тыбета — акультурнізм, наркотыкі, лонданскі андег-

райнд канца 70-х і нязменная рэлігійная экзальтацыя з нагоды знаёмства з кожнай новай ерасю. За плячымы ж хлопчыка — толькі той самы «нулік»...»

Уся культу́тэу́шыя ў Беларусі пасля «Чароўнага трускіка» перамяніліся: багну, якая ўфармавалася ў старым жалезнім вядры, міжвалі бязлітасна разгойдай адзін чалавечак. І не

раўнуючы кэralаўскія, беларускія Алеся цяпер неспадзяўкі апнуліся ў царстве чароўнага трускіка, з дэвіснай краіне са знакам «нулік» (хіба ў беларускім перакладзе «са знакам плюсік»). Залюстроў, пішто... Усё, кідаю пісаць — мне страшна.

Павал
Касцюкевіч

1998 г. да 2004 г.

Гэтыя неаблашчаны на свой час увагай айчыннага гледача серыял ціпер, дзяячуць беларускому філіялу MTV, перажывае свой трэумфальны камбэк.

Мультыплікатары, пэўна, паддадліся пачуццю цікаўніцтва: што будзе, калі злучыць двух найлепшых сябровых чалавека ў адзін квітнеючы вясёлы арганізм. Выйшаў страката і месцамі піхадзялічна: карыстаючыся перавагамі свайго дзвінхадзінай прыроды, сабакакот тушыц пажары, расследуе забійствы і ратуе свет. Напрыклад, дыктатар краіны жывёлай, залёны трус, уводзіць авабязковое ліцэнзіаванне для ўсіх звіроў, кшталту «Дакажы, што ты не вязблюд». Кот ліцэнзіаванне праходзіць (ён хітэйшы), а яго сабачая частка — не. Палову цела сабакаката садзіць у турму. Але дзяячуць таму, што другую палову ўсё ж не падсадзілі, дык сабака праз агульны страйкі пасылае запісачку кату на волю, а той перасылае назад пілу, вызываючы не толькі частку свайго цела, але адным заходам і іншых жывёлаў-вязняў.

П.С. Жывы курылка! У «Саўс Парку», дарэчы, нідаўна была абсолютна камедыя серыя пра эмроўчыні бот дзіцячых герояў: Miki Maüs на пасадзе дыректора кінакампаніі бязлітасна лупуе за найменшую непадпрадаванне сваіх падначаленых-людзей.

Доўгія гады спадарыні Алёны

З сястрой арганізатора пасляваеннаага антысавецкага мядзельска-смаргонскага падполья Расцілава Лапіцкага гутарыць Наталка Бабіна.

Алёна Шарэпа-Лапіцкая з тых жанчын, якія ў любым узросце і ў любых жыщчэвых абставінах выклікаюць захапленне сваёй сілай, жанкоцасцю, шляхетнасцю.

Ёй скора будзе 92 гады. Яна жыве сама ў мінскай кватэры. Няпроста ў такім веку. Увогуле, лёс не песьці ёсць: у 9 гадоў яна страціла слых, перахварэўшы на наймачнейшы атыт, цяпнер амаль не бачыць... Але нас сустрэла не бездаможная старая, а выкшталточная кабата.

Спадарыня Шарэпа-Лапіцкая ўспамінала дзяцінства, бацькоў, братоў, родныя мясціны Вілейшчыны — і выразнаа карціна жыцця паўставала з яе словаў. Станавілася зразумелым, адкуль, з якіх выпрабаванняў вырастоць у беларускім нацыянальным руху такія нязломныя асобы, як яе брат Расцілава, як яна сама...

Яна нарадзілася ў Разані: сям'я мусіла выехаць у эвакуацыйную падчас Першай сусветнай. Маці хадзела называць дачку Алёнай, але бацька запісаў яе як Вольгу — ён усіх сваіх дзяцей называў імёнамі Кіеўскіх князёў. Так і засталася дзяцінка з двумя імёнамі. Неўзабаве сям'я вірнулася на радзіму, у вёску Касуту, што на Вілейшчыне.

У сям'і было пяцёра дзяцей: Вадзім, Вольга (Алена), Алег, Ігар, Расцілава. Бацька, Аляксандар, быў дзяком, а маці, Настасся, займалася гаспадаркай. Толькі вось ладу, разумення, кахання не было ў сям'і...

«Браты — мой сум», — так гаворыць спадарыня Алёна. Яна паказвае даўні фотаздымак брата Ігара: на вышыванай падушцы прыгожы, бы анёлак, хлопчык гадоў шасці.

«Неяк летам бацька ўсіх нас, дзяцей, вывеў сцяваць лён. І Ігар таксама насыў спаны. Гэта ж цяжкага шасцігадовому, ды быў ён босы — і пракалоў асцём нагу. Я заліла рану ёдам, але бацька прымусіў Ігара зноў выйсці на поле. Рана загналася, началася запаленне. Маці думала, што ў Вільні лячыцца будуць лепиш, павезла хлопчыка туды. Але доктар не пабачыў, што пачалося запаленне крэві. І хлопчык памёр... Бацька жорсткасць ды тулаўлася доктара Яноўскага з Вільні за губблі яго...»

Неўзабаве пасля смерці Ігара нарадзіўся Расцілава. Алена ўспамінае, як даглядала яго, як яны разам гулялі...

«Расцілава быў вельмі справядлівы. Ён гаварыў пра камуністу: «Я з імі не ўжывуся». Яны ўвялі невыносныя падаткі. Адзін чалавек у нас у сяле не мог сплаціць, то павесіўся... Ды мы самі куплялі масла на апошнія гроши ды здавалі як падатак...

Але я нічога не ведала пра группу, якую стварыў Расцілава. Толькі нешта так мяне ў Кабыльнік цягнула, хоць бегма бажы... А гэта ў той час Расцілава там хаваўся перад арыштам, мусіць, пра мяне думаў. Я жыла сама ў Вілейцы, працавала па людзях, капала бульбу, той

Ольга Дзікавіцкая

бульбай мне і плацілі. Калі несла меж, аплату сваю, падвярнула нагу, хадзіць не магла. Ну, думаю, цяпер мая думка мяне пікнік не пагоніць, бо хадзіць не магу. І тут прыязжджае матка і кажа: «Пррапаў наш Славік, арыштавалі яго!»

Расцілава Лапіцкага расстрэлялі ў 1950 г., а ў 2009 г. нехта, мусіць, з нашчадкаў тых, хто расстрэльваў, знішчыў помнік Расцілава, паставіўлены вілейскім актывістамі на месцы расстрэлу, ва ўрочищы Красны Беражок. Я доўга вагалася, ці паведамляць пра гэта ягонай сястры. Усё ж рышилася.

«Знішчылі...» Ааа...

Ааа... — інітационы гэтага тонкага, нейкага дзіцячага стогну мяне перадаць складана. Але жанчына справілася з першымі эмоцыямі. — І пасля смерці пераследуць. Там, у Красным

Беражку, траба пасеніць кветкі, валошки і рамонкі... Хай будзе кветкавы помнік».

Спадарыня Алена ўмее трымати удар — у гэтым, пэўна, і сакрэйт яе доўгажыхарства... Наша размова перацякае на іншыя тэмы, гаспадыня расказвае, як год ад году ездзіла ў Ялту, падаражавала там магілу Багдановіча... Паказвае верш «Мухамор», які напісала праз год пасля смерці брата, пад мухаморам маючы на ўвазе камуністычную юладу:

...І лес гудзеў несамавіта,
Узнімаў пагрознай сілы скрып:
Наши лодскі крэвей лаліті
У нас такі разроссят грыб!

...Адзінокую жанчыну, здавалася б, лёгка пакрыўдзіць. Але яна не дae сябе ў крэвей. Некалькі гадоў таму спадарыня Алёна перанесла інсульт. Ей

стала дрэніна, і яна папрасіла жанчыну, якая тады дапамагала ёй, выклікаць доктара. «Напішыце дарчую на кватэру, тады выклічу», — адказала тая. Спадарыня Алёна адмовілася, і «памочніца» ляснула дзвярыма. Суткі хворая прафыала без дапамогі...

Спадарыня Шарэпа-Лапіцкая марыць выдаць новую кнігу сваіх вершаў. Марыць надрукаваць успаміны пра брата. Пытаецца, куды перадаць рэліквіі, якія ў яе захоўваюцца: лісты Зоські Верас, фатаграфіі, верш і мальонак аўтарства Расцілава. Марыць зноў набываць у Касуце, Кабыльніку, Красным Беражку... Я думаю, што яе мары мусіць збыцца.

Як мусіць нехта і адказаць за гэтыя тонкі стогні, што вырвався ў яе — за расстрэл Расцілава і за апаганьванне помніку яму.

Расцілава Лапіцкі загінуў, змагаючыся за незалежнасць Беларусі

Расцілава Лапіцкі нарадзіўся ў 1928 годзе. У 1944 годзе далучыўся да антысавецкага супраціву, цэнтр якога быў у Віленскай духоўнай семінарыі, дзе ў той час вучыўся ягоны брат Алег Лапіцкі. МГБ раскрыла гэтую арганізацыю, Алег Лапіцкі атрымаў тады 10 гадоў зняволення, а Расцілава, як малалетні — трэх гады. У 1945 годзе па амністіі юнак выйшаў на волю.

У мядзельскай, а потым у смаргонскай сярэдняй школах, дзе ён вучыўся у 1946—1949 гадах, Расцілава аўтаднаў вакол сябе юнакоў і дзяўчат, якія не жадалі мірыца з несправядлівасцю і нечалавечнасцю савецкага строю, у падпольных групах. Асноўным спосабам дзеянасці быў распаўсюд антысавецкіх улётак.

У 1950 годзе група была

раскрыта. Допыты, катаванні — і прысыду. Група ставіла сваёй задачай дабіцца незалежнасці Беларусі, што разгледзалася савецкім рэжымам як асаблівае злачынства. Большасць атрымала па 25 гадоў лагерай, а кіраўнікі — Расцілава Лапіцкі ды Факунда Несцяровіч — быў асуджаны на расстрэл. Несцяровіч напісаў прашэнне па памілаванні, і расстрэл яму замянілі зняволеннем, а Расцілав пісаць такое прашэнне катэгарычна адмовіўся... Яго расстрэлялі ва ўрочышчы Красны Беражок ля Вілейкі. Было яму тады 22 гады...

Ягоная сястра Алёна перажыла брата на 70 гадоў.

**Больш пра Расцілава
Лапіцкага ў кнізе:** Міхась —
Чарняўскі. Як пошуць маланкі.
— Мінск: Тэхналогія, 2006

Новы ARCHE Полацкі нумар

Пытаецца ў кнігарнях
і ў незалежных распавісюнднікаў

